

Володимир Шевченко,

магістр історії,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

**ОГЛЯД РОБОТИ СЕКЦІЇ УРБАНІСТИКИ В РАМКАХ
КОНФЕРЕНЦІЇ “ШЕВЧЕНКІВСЬКА ВЕСНА-2016”
ТА ДИСКУСІЙНОЇ ПАНЕЛІ “ВИВЧЕННЯ МІСТА:
АКАДЕМІЧНЕ ТА ПОПУЛЯРНЕ”
(історичний факультет КНУ
імені Тараса Шевченка, 21 квітня 2016 р.)**

Фундатори та редакційна колегія новоствореного часопису “МІКС” одним із пріоритетних завдань видання вбачають у всебічній популяризації та започаткуванні ґрунтовної професійної дискусії в царині урбаністичних знань. Відтак, редакційна колегія журналу у співпраці з історичним факультетом Київського національного університету імені Тараса Шевченка, в рамках щорічної студентської наукової конференції “Шевченківська весна-2016”, вирішила започаткувати окрему секцію урбаністики. Зважаючи на свого роду новаторство, організатори не надто сподівались на значну увагу з боку, як студентства, так і науковців. На щастя, сумніви були даремними, адже за загальними підсумками конференції, найбільший інтерес, професійну дискусію та високий рівень фахового представництва мала саме секція урбаністики. Такий факт надає впевненості у правильності руху команди часопису “МІКС” та науково-освітніх ідей, якими вона керується.

Видається, що сучасна фахова українська урбаністика перебуває фактично у зародковому стані і потребує повноцінної інституціоналізації у науковому полі. З іншого боку, глибоких та всебічних урбаністичних досліджень потребують представники суміжних дисциплін. Водночас, урбаністичні студії самі по собі є полем міждисциплінарності та мультипарадигмальності. Не даремно часопис уникає догматичних формулювань як, до прикладу: “історична урбаністика”, “міські історичні студії” і т. п., хоча серед редакторів та засновників журналу абсолютна більшість – історики. Не відкидаємо тезу про фундаментальну основу міських студій саме в історичній науці і більшість статей першого номеру видання є тому підтвердженням. Все ж сподіваємось, що подальші організаторські зусилля щодо наповнення наступних номерів матимуть своїм результатом також і залучення до авторського кола дослідників із інших, суміжних з урбаністикою галузей знань. Це дасть новий поштовх та відкриє нові можливості для появи про-

гресивних ідей, концепцій та теорій розвитку в загальному українській гуманітаристиці. Негайне поживлення цього процесу видається надзвичайно необхідним.

Станом на 1 січня 2014 року кількість міського населення України була на рівні 69%. Звісно, рівень урбанізації України значно відстає від центрально- та західноєвропейських країн, наприклад: Німеччина – бл. 90%, Данія – 87,2%, Франція – 86,9%. І напевно це є недоліком, але стан розвитку відповідних вітчизняних теоретичних знань не співставний із наявним етапом урбанізаційних процесів нашої держави. І тут питання наукового аутсайдерства переходить в іншу площину, поступаючись місцем суто практичній складовій урбаністичних студій, котрі мають бути результатом теоретичних розвідок з перспективою впровадження їх в життя. Реалії показують нам приватні або громадські ініціативи поліпшення чи оптимізації окремих сторін міського простору на основі іноземних прикладів, взірців. Вочевидь, такий етап практичної урбаністики вже є великим кроком вперед для нас, але він змушує задуматися над перспективами розвитку. Або ми будемо маючи колосальний науковий потенціал все копіювати (з незначними відтінками місцевого колориту) та остаточно полишимо межі науки провідного рівня, або ж інтенсифікуємось і станемо повноцінною частиною світової науки. Користь цього очевидна і полягає не лише у задоволенні власного “єго” на рівні іміджу “рівного серед рівних”, але й, при можливості, у практичному впровадженні власних розробок у життя міського простору, а відтак більшості населення власної країни. Все вищесказане видається дещо пафосним памфлетом, наповненим сталими виразами та очевидними висновками. І чітко усвідомлюю, що всі мотивуючі аргументи стикаються з високим та міцним муром прагматичного підходу діяльності кожного, навіть зацікавленого, дослідника.

Повертаючись до основної тематики даного повідомлення, необхідно зазначити, що проведена секція урбаністики та подальша панельна дискусія, дають нам більш ніж позитивні імпульси та прогнози розвитку українських урбаністичних студій. Ця частина роботи буде антагоністичною до першої, оскільки в ній піде мова по-перше, про успіхи (на прикладі конференції/дискусії) і про неосяжні перспективи подальшого розвитку міських досліджень загалом та часопису “МІКС”, зокрема.

Організаційна концепція полягає в умовному поділі секції урбаністики на дві частини. Перша з них – власне класичне засідання секції із доповідями авторів статей до збірника статей, друга ж частина – фахова дискусія “Вивчення міста: Академічне та популярне” із залученням профільних вчених та громадських активістів. На секцію було подано п’ять статей з абсолютно різномірною тематикою та хронологічними рамками. З них три були виголошені дослідниками. Першою презентувала власні напрацювання пані Катерина Барановська. Її дослідження були оформленні у статтю “Столиці ранньосередньовічної Японії за антологією поезії “Ман’йошю”: від Кашівара до Асука-но Кійоміхара”. З першого погляду формулювання назви вводить в ступор та викликає абсолютне нерозуміння, як на нефахівця. Однак дослідниця настільки

гармонійно представила дослідження, що сумнівів у його науковій цінності бути не може. Тематика ранньосередньовічної Японії, тим більше, міського життя того часу, українській науці майже не відома. Текст відображає колосальний всебічний аналіз нарративу з боку авторки, її інноваційність та здатність до креативного підходу у дослідженні даної епохи. Основний зміст статті наголошує на значній кількості одночасних міст-столиць того часу. Вказуються причини такого явища, духовне значення міста-столиці для японців та сакралізація міського життя внаслідок призначення містом столицею держави. Очевидно, що вказана тематика має широкі перспективи розвитку у вітчизняній науці у зв'язку зі слабким ступенем дослідженості проблематики і одночасним зацікавленням далекосхідними студіями. Доповідь Світлани Верещако переносить нас у середньовіччя європейське, а точніше арабсько-європейське, адже авторка представила дослідження зацептоване на становищі мусульманського населення в містах Іспанії XI–XII ст. Глибокі знання регіону, іспаномовних джерел та принципів організації ісламського міського життя дали можливість дослідниці стисло та конкретно (у обмежених об'ємах статті) і одночасно глибоко зануритись у проблематику і подати її аудиторії. Останнім, у рамках роботи секції, слово мав пан Олександр Охріменко із історіографічно-статистичною статтею “Напрямки вивчення міста за матеріалами британського часопису “Urban studies” (2012-2016 рр.)”. Предметом дослідження постало одне з провідних видань у сучасній світовій урбаністиці. Відповідно, воно має високий авторитет та довіру серед науковців і, користуючись такою репутацією, задає тон, деяким чином визначає магістральні напрямки розвитку міських студій у світовому масштабі. Дослідник висвітлив основні вподобання та тенденції розвитку студій за статтями вказаного хронологічного періоду, визначив у відсотковому відношенні основні тематичні блоки, активність авторів та їхні вподобання. Автор також позначає маркерні точки над основними питаннями, котрі цікавлять провідних науковців-урбаністів сучасності. Безсумнівна цінність дослідження полягає у його значенні для починаючого дослідника, це може бути певним трампліном/відправною точкою власних розробок, визначення перспективних та актуальних тем.

Друга частина зібрання пройшла у формі дискусійної панелі “Вивчення міста: Академічне та популярне”. Представили свої презентації та подискутували між собою та з аудиторією чотири доповідачки. Доповіді мали форму популяризації перед аудиторією власних наукових, громадських, просвітницьких чи освітніх проєктів. Відеозаписи доповідей викладені у вільному доступі на сайті видання “МІКС” та на сторінці Facebook того ж часопису. Виступ Марії Грищенко, аналітика відділу міських досліджень Аналітичного центру CEDOS, магістра соціології, був присвячений презентації успішних проєктів вказаного аналітичного центру та перспективних напрямків діяльності. Пані Марія відзначила шляхи реалізації громадських ініціатив у співпартнерстві із державними органами влади та зарубіжними партнерами. Окреслила важливість облаштування міського середовища для комфортного

життя містян та раціонального використання обмежених площ. Виступ пані Владислави Осьмак, керівника Центру урбаністичних студій НауКМА, був одночасно змістовним та цікавим, як результат – достатньо жвава дискусія та велика кількість дискусійних питань, котрі потребують подальшого науково-теоретичного опрацювання та практичної реалізації. Науковий співробітник Науково-дослідного інституту українознавства, кандидат історичних наук, пані Тіна Полек презентувала одразу кілька напрямів перспективних досліджень. По-перше, це “terra incognita” української урбаністики – міська антропология, окремими аспектами якої дослідниця зараз плідно займається; по-друге – міжінституційний проект дослідження міських ландшафтів, котрий буде реалізовуватись на прикладі Києва, матиме різні локації і перспективи подальшого розповсюдження за межі столиці. І, нарешті, остання доповідка – Тетяна Водотика, кандидат історичних наук, науковий співробітник Інституту історії України НАНУ, презентувала для широкого загалу часопис урбаністичних студій “МІКС”, співредакторкою якого вона є. Пані Тетяна всебічно розкрила завдання, функції нового видання, ідею створення, кваліфіковану редакційну колегію, можливості та перспективи виходу видання на міжнародний науковий майданчик. Прихована квінтесенція виступу та його підтекст полягали у зацікавленні авторів звертатися зі своїми напрацюваннями до часопису; їх мотивація необхідністю та перспективністю цієї галузі науки; окремими пропозиціями довготривалої співпраці на фаховому рівні із абсолютно осяжною можливістю бути повноцінною складовою загальноєвропейського урбаністичного дискурсу. Поряд із українськими вченими дискусійну панель відвідав асоційований професор Інститут історії ім. Тадеуша Мантойфля (м. Варшава) пан Bogumił Szady. Очевидно, що зацікавленість останнього, присутність на неформальній дискусії після завершення основної частини – свідчать про високий рівень науковості, креативності та організації підготовки панельної дискусії.

Таким чином, підстави до оптимізму маємо неабиякі і попри всі можливі труднощі українська урбаністика не надто швидкими темпами, але рухається вперед. Заснування Центру урбаністичних студій НауКМА у жовтні 2015 р. та часопису урбаністичних студій “Місто: історія, культура, суспільство”, свідчать про активізацію інтелектуального простору у даній царині. Містознавчі студії в Україні ще не дочекалися своєї повноцінної та фундаментальної інституціоналізації в академічній та науково-просвітницькій ніші, втім це обов’язково відбудеться. І зважаючи на високий рівень активності останнім часом з боку науковців та громадських організацій маємо оптимістичні сподівання, що це відбудеться найближчим часом.